

**JAMOAVIY FIKRLASHNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIGA
TA'SIRI**

**ВЛИЯНИЕ КОМАНДНОГО МЫШЛЕНИЯ НА ПРОЦЕСС
ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ**

**IMPACT OF COLLECTIVE THINKING ON THE DECISION-MAKING
PROCESS**

Rahmatova Gulnoz

Kamoliddin Behzod nomidagi milliy rassomlik va dizayn instituti psixologi

gulnozrahmatova72@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sirini o'rganadi. Adabiyotlar tahlili asosida jamoaviy fikrlashning afzalliklari va kamchiliklari, uning qaror qabul qilish samaradorligiga ta'siri, shuningdek jamoaviy fikrlashni samarali tashkil etish usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari jamoaviy fikrlashning ijobiy ta'sirini ko'rsatsa-da, uning samaradorligi bir qator omillarga bog'liq ekanligini aniqladi.

Kalit so'zlar: jamoaviy fikrlash, qaror qabul qilish, guruhlarda qaror qabul qilish, jamoaviy aql, qaror qabul qilish samaradorligi

Аннотация: В этой статье исследуется влияние командного мышления на процесс принятия решений. На основе анализа литературы рассмотрены преимущества и недостатки коллективного мышления, его влияние на эффективность принятия решений, а также методы эффективной организации коллективного мышления. Хотя результаты исследования показывают положительное влияние командного мышления, они обнаружили, что его эффективность зависит от ряда факторов.

Ключевые слова: командное мышление, принятие решений, принятие решений в группах, командный интеллект, эффективность принятия решений

Abstract: This article explores the impact of collective thinking on the decision-making process. Based on the analysis of the literature, the advantages and disadvantages of collective thinking, its impact on the effectiveness of decision-making, as well as methods of effective organization of collective thinking are considered. Although the results of the study show the positive effects of collective thinking, it was found that its effectiveness depends on a number of factors.

Keywords: collective thinking, decision-making, decision-making in groups, collective intelligence, decision-making efficiency

KIRISH

Zamonaviy tashkilotlarda qaror qabul qilish jarayoni tobora murakkablashib bormoqda. Muhitning o'zgaruvchanligi, axborot oqimining ko'payishi va qarorlarning tashkilot faoliyatiga ta'siri kuchayishi bilan qaror qabul qilishda yakka shaxslarning imkoniyatlari cheklanib qolmoqda. Shu sababli, ko'plab tashkilotlar jamoaviy fikrlash va qaror qabul qilish usullaridan foydalanishga o'tmoqdalar [1].

Jamoaviy fikrlash - bu bir nechta shaxslarning umumiy maqsadga erishish uchun o'z bilim va g'oyalarni birlashtirib, hamkorlikda ishlash jarayonidir. Bu jarayon turli xil tajriba va nuqtai nazarlarni birlashtirish orqali murakkab muammolarni hal qilish va innovatsion g'oyalarni yaratishga imkon beradi [2].

Biroq, jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri bir xil emas. Ba'zi tadqiqotchilar uning ijobiy ta'sirini ta'kidlasalar, boshqalari jamoaviy fikrlashning salbiy oqibatlarini ham qayd etadilar [3]. Shu sababli, jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sirini chuqurroq o'rganish zarur.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Ushbu tadqiqot adabiyotlar tahlili metodologiyasiga asoslangan. Jamoaviy fikrlash va qaror qabul qilish mavzusidagi ilmiy maqolalar, kitoblar va boshqa manbalar o'rganib chiqildi. Tadqiqot doirasida quyidagi ma'lumotlar bazalaridan foydalanildi: Google Scholar, JSTOR, ResearchGate va ScienceDirect. Qidiruv uchun quyidagi kalit so'zlar ishlatildi: "jamoaviy fikrlash", "qaror qabul qilish", "guruhlarda qaror qabul qilish", "jamoaviy aql".

NATIJALAR

Jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri bo'yicha adabiyotlar tahlili quyidagi asosiy natijalarni ko'rsatdi:

1. Jamoaviy fikrlashning ijobiy ta'siri:

a) Bilim va tajribalarni birlashtirish: Jamoaviy fikrlash turli xil bilim va tajribaga ega bo'lgan shaxslarni birlashtiradi, bu esa muammolarni ko'p tomonlama ko'rib chiqish va yechimlarni topishga imkon beradi [4].

b) Xatoliklarni kamaytirish: Guruh a'zolari bir-birlarining g'oyalarni tekshirishi va muhokama qilishi orqali individual xatolar kamayadi [5].

c) Innovatsion g'oyalar yaratish: Turli xil nuqtai nazarlarning to'qnashuvi yangi va innovatsion g'oyalarning paydo bo'lishiga olib keladi [6].

d) Qarorlarni qo'llab-quvvatlash: Jamoaviy qaror qabul qilish jarayonida ishtirok etgan shaxslar qabul qilingan qarorni qo'llab-quvvatlash ehtimoli yuqori bo'ladi [7].

2. Jamoaviy fikrlashning salbiy ta'siri:

a) Guruh fikri bosimi: Ba'zida guruhda dominant fikr paydo bo'lishi va boshqa g'oyalarning inkor etilishiga olib kelishi mumkin [8].

b) Vaqt sarfi: Jamoaviy muhokamalar ko'p vaqt talab qilishi va qaror qabul qilish jarayonini sekinlashtirishi mumkin [3].

c) Mas'uliyatning tarqalishi: Guruhda qaror qabul qilinganida individual mas'uliyat hissi pasayishi mumkin [9].

d) Konfrontatsiya: Fikrlar qarama-qarshiligi guruh a'zolari o'rtasida ziddiyatlarni keltirib chiqarishi mumkin [5].

3. Jamoaviy fikrlashni samarali tashkil etish usullari:

a) Guruh tarkibini to'g'ri shakllantirish: Turli xil bilim va tajribaga ega bo'lgan shaxslarni jamoaga jalb qilish [4].

b) Muhokamalarga rahbarlik qilish: Moderator yordamida muhokamalarga yo'nalish berish va barcha ishtirokchilarning fikrlarini hisobga olish [7].

c) Qaror qabul qilish texnikalaridan foydalanish: Delfi metodi, nominal guruh texnikasi kabi usullarni qo'llash [10].

d) Axborot texnologiyalaridan foydalanish: Onlayn platformalar va dasturlar yordamida jamoaviy fikrlashni tashkil etish [6].

TAHLIL VA MUHOKAMA

Adabiyotlar tahlili natijalariga ko'ra, jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'siri murakkab va ko'p qirrali ekanligini ko'rish mumkin. Bir tomondan, jamoaviy fikrlash qarorlar sifatini oshirish, innovatsion g'oyalarni yaratish va xatolarni kamaytirish imkonini beradi. Boshqa tomondan esa, noto'g'ri tashkil etilgan jamoaviy fikrlash jarayoni qaror qabul qilishni sekinlashtirishi, ziddiyatlarni keltirib chiqarishi va guruh fikri bosimiga olib kelishi mumkin.

Jamoaviy fikrlashning ijobiy ta'sirini maksimal darajada oshirish va salbiy oqibatlarini kamaytirish uchun quyidagi jihatlarni hisobga olish muhim:

Guruh tarkibi: Jamoaviy fikrlash samaradorligi ko'p jihatdan guruh tarkibiga bog'liq. Turli xil bilim, tajriba va nuqtai nazarga ega bo'lgan shaxslarni jalb qilish muhim. Bu esa muammoni har tomonlama ko'rib chiqish va turli yechimlarni taklif qilish imkonini beradi [4]. Biroq, guruh hajmini optimal darajada saqlash zarur, chunki haddan tashqari katta guruhlar muhokamalarga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin [3].

Muhokamalarni boshqarish: Jamoaviy fikrlash jarayonini to'g'ri boshqarish muhim ahamiyatga ega. Moderator yoki yetakchi barcha ishtirokchilarning fikrlarini tinglash, muhokamalarga yo'nalish berish va ziddiyatlarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi [7]. Shu bilan birga, moderator dominant shaxslarning fikrlarini cheklash va passiv ishtirokchilarni rag'batlantirishga e'tibor qaratishi kerak.

Qaror qabul qilish texnikalari: Turli xil qaror qabul qilish texnikalaridan foydalanish jamoaviy fikrlash samaradorligini oshirishi mumkin. Masalan, Delfi metodi ekspertlarning anonim fikrlarini to'plash orqali guruh fikri bosimini kamaytiradi [10]. Nominal guruh texnikasi esa har bir ishtirokchining g'oyalari alohida yig'ish va keyin ularni guruhlash orqali innovatsion g'oyalarni rag'batlantiradi.

Axborot texnologiyalari: Zamonaviy axborot texnologiyalari jamoaviy fikrlashni yangi darajaga olib chiqishi mumkin. Onlayn platformalar va maxsus dasturlar yordamida geografik jihatdan tarqoq guruhlarda ham samarali jamoaviy fikrlashni tashkil etish mumkin [6]. Bundan tashqari, sun'iy intellekt texnologiyalari g'oyalarni tahlil qilish va tizimlashtirish jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi.

Guruh dinamikasi: Jamoaviy fikrlash jarayonida guruh dinamikasiga e'tibor qaratish zarur. Guruh a'zolari o'rtasida ishonch va hurmat muhitini yaratish, har bir ishtirokchining fikrlarini qadrlash va konstruktiv tanqidni rag'batlantirish muhim [5]. Bu esa guruh fikri bosimini kamaytirish va innovatsion g'oyalarni rag'batlantirishga yordam beradi.

Vaqt boshqaruvi: Jamoaviy fikrlash ko'p vaqt talab qilishi mumkin, shu sababli vaqtni samarali boshqarish muhim [3]. Muhokamalarga aniq vaqt chegaralarini o'rnatish, kun tartibini oldindan belgilash va asosiy masalalarga e'tibor qaratish orqali vaqtni tejash mumkin.

Qarorlarni baholash: Jamoaviy fikrlash natijasida qabul qilingan qarorlarni muntazam ravishda baholab borish zarur. Bu jamoaviy fikrlash samaradorligini oshirish va xatolarni tuzatish imkonini beradi [9].

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 9. September 2024

Tashkilot madaniyati: Jamoaviy fikrlashning samaradorligi ko'p jihatdan tashkilot madaniyatiga bog'liq. Ochiq muloqot, innovatsiyalar va hamkorlikni qadirlaydigan tashkilot madaniyati jamoaviy fikrlashni rag'batlantiradi [8].

XULOSA

Ushbu tadqiqot jamoaviy fikrlashning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sirini chuqur o'rganish imkonini berdi. Adabiyotlar tahlili natijalariga ko'ra, jamoaviy fikrlash to'g'ri tashkil etilganda qaror qabul qilish jarayonini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Biroq, uning samaradorligi bir qator omillarga bog'liq.

Xulosa qilib aytganda, jamoaviy fikrlash zamonaviy tashkilotlar uchun muhim ahamiyatga ega vosita bo'lib, to'g'ri qo'llanilganda qaror qabul qilish jarayonini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. Biroq, uning samaradorligi ko'p jihatdan jamoaviy fikrlashni tashkil etish usullariga, guruh tarkibiga va tashkilot madaniyatiga bog'liq. Jamoaviy fikrlashning afzalliklaridan foydalanish va kamchiliklarini minimallashtirish uchun tashkilotlar yuqorida keltirilgan tavsiyalarga amal qilishlari, shuningdek, o'z faoliyat sohasiga mos keladigan maxsus usullarni ishlab chiqishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Surowiecki, J. (2005). *The Wisdom of Crowds*. Anchor Books.
2. Woolley, A. W., Chabris, C. F., Pentland, A., Hashmi, N., & Malone, T. W. (2010). Evidence for a collective intelligence factor in the performance of human groups. *Science*, 330(6004), 686-688.
3. Kerr, N. L., & Tindale, R. S. (2004). Group performance and decision making. *Annual Review of Psychology*, 55, 623-655.
4. Hong, L., & Page, S. E. (2004). Groups of diverse problem solvers can outperform groups of high-ability problem solvers. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 101(46), 16385-16389.
5. Janis, I. L. (1982). *Groupthink: Psychological studies of policy decisions and fiascoes* (2nd ed.). Houghton Mifflin.
6. Malone, T. W., Laubacher, R., & Dellarocas, C. (2010). The collective intelligence genome. *MIT Sloan Management Review*, 51(3), 21-31.
7. Sunstein, C. R., & Hastie, R. (2015). *Wiser: Getting beyond groupthink to make groups smarter*. Harvard Business Press.
8. Nemeth, C. J., & Nemeth-Brown, B. (2003). Better than individuals? The potential benefits of dissent and diversity for group creativity. In P. B. Paulus & B. A.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 9. September 2024

Nijstad (Eds.), Group creativity: Innovation through collaboration (pp. 63-84). Oxford University Press.

9. Gigone, D., & Hastie, R. (1997). Proper analysis of the accuracy of group judgments. *Psychological Bulletin*, 121(1), 149-167.

10. Rowe, G., & Wright, G. (1999). The Delphi technique as a forecasting tool: Issues and analysis. *International Journal of Forecasting*, 15(4), 353-375.

**Research Science and
Innovation House**